

Υπόθεση T-37/97

Forges de Clabecq SA

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«ΕΚΑΧ — Κρατικές ενισχύσεις — Προσφυγή ακυρώσεως — Ένσταση περί ελλείψεως νομιμότητας — Πέμπτος κώδικας ενισχύσεων στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (τέταρτο πενταμελές τμήμα) της 25ης Μαρ-
τίου 1999. . . . . II - 863

Περίληψη της αποφάσεως

1. Προσφυγή ακυρώσεως — Προθεσμίες — Αφετηρία
(Συνθήκη ΕΚΑΧ, άρθρο 33, εδ. 3)
2. ΕΚΑΧ — Ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα — Έννοια — Εισφορά κεφαλαίου — Παραίτηση από απαιτήσεις — Εγγύηση δανείου — Ενδιάμεσες πιστώσεις — Περιλαμβάνονται
(Συνθήκη ΕΚΑΧ, άρθρο 4, στοιχ. γ')
3. ΕΚΑΧ — Ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα — Έννοια — Ενισχύσεις χορηγηθείσες μέσω οργανισμού ελεγχόμενου από το κράτος και μετόχου της επιχειρήσεως που λαμβάνει την ενίσχυση — Περιλαμβάνονται
(Συνθήκη ΕΚΑΧ, άρθρα 4, στοιχ. γ' και 83)
4. ΕΚΑΧ — Ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα — Έννοια — Εκτίμηση σύμφωνα με το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή
(Συνθήκη ΕΚΑΧ, άρθρο 4, στοιχ. γ' Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 92)

5. *ΕΚΑΧ — Ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα — Απαγόρευση — Έγκριση από την Επιτροπή — Προϋποθέσεις*
(*Συνθήκη ΕΚΑΧ, άρθρα 4, στοιχ. γ, και 95· απόφαση 3855/91/ΕΚΑΧ της Επιτροπής*)
6. *Διαδικασία — Παρέμβαση — Δικόγραφο με αντικείμενο την υποστήριξη των αιτημάτων ενός από τους διαδίκους, αλλά στο οποίο αναπτύσσονται άλλα επιχειρήματα — Παραδεκτό — Ελευθερία επιλογής μεταξύ των προβαλλομένων ισχυρισμών — Έκταση*
(*Κανονισμός διαδικασίας του Πρωτοδικείου, άρθρο 116 §§ 3 και 4*)
7. *Κοινοτικό δίκαιο — Αρχές — Ασφάλεια δικαίου — Έννοια — Δυνατότητα επικλήσεως της αρχής αυτής — Προϋποθέσεις*
8. *Πράξεις των οργάνων — Αιτιολόγηση — Υποχρέωση — Περιεχόμενο — Απόφαση ΕΚΑΧ*
(*Συνθήκη ΕΚΑΧ, άρθρο 15, εδ. 1*)
9. *ΕΚΑΧ — Ενισχύσεις στη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα — Απαγόρευση — Έγκριση από την Επιτροπή — Προϋποθέσεις — Ύπαρξη προοπτικών οικονομικής βιωσιμότητας της λήπτριας επιχειρήσεως — Διατήρηση του ανταγωνισμού*
(*Συνθήκη ΕΚΑΧ, άρθρο 2*)

1. Κατά το άρθρο 33, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, οι προσφυγές ακυρώσεως ασκούνται εντός μηνός υπολογιζόμενου, κατά περίπτωση, από την κοινοποίηση ή τη δημοσίευση της αποφάσεως ή της συστάσεως. Σύμφωνα με την αρχή της ασφαλείας δικαίου, οι διοικούμενοι πρέπει να είναι σε θέση να βασιίζονται στο σαφές γράμμα της διατάξεως αυτής. Κατά συνέπεια, οι προθεσμίες ασκήσεως προσφυγής πρέπει να υπολογίζονται με αφετηρία τις ημερομηνίες κοινοποιήσεως και δημοσιεύσεως των αποφάσεων και συστάσεων της Επιτροπής.

2. Η έννοια της ενισχύσεως κατά το άρθρο 4, στοιχείο γ, της Συνθήκης ΕΚΑΧ περιλαμβάνει τις παροχές σε χρήμα ή σε είδος που χορηγούνται για την πληρωμή, από τον αγοραστή ή τον καταναλωτή, των αγαθών και υπηρεσιών που παράγει η επιχείρηση αυτή και, επιπλέον, κάθε παρέμβαση η οποία ελαφρύνει τις επιβαρύνσεις που κανο-

νικά βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως. Συνεπώς, μπορούν να χαρακτηρισθούν ως ενισχύσεις, υπό την έννοια της εν λόγω διατάξεως, η εισφορά κεφαλαίου και οι προκαταβολές που χορηγούνται στο πλαίσιο της εισφοράς αυτής, η παραίτηση από απαιτήσεις λόγω δανείου, οι κρατικές εγγυήσεις που χορηγούνται για δάνεια ή οι ενδιάμεσες πιστώσεις.

3. Για να εκτιμηθεί ο κρατικός χαρακτήρας μιας ενισχύσεως δεν συντρέχει λόγος να γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, της περιπτώσεως κατά την οποία η ενίσχυση χορηγείται απευθείας από το κράτος μέλος ή από οργανισμό τοπικής αυτοδιοικήσεως του κράτους αυτού και, αφετέρου, της περιπτώσεως κατά την οποία η ενίσχυση χορηγείται από δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό που το κράτος ή ο οργανισμός τοπικής αυτοδιοικήσεως ιδρύει ή ορίζει ως υπεύθυνο για τη διαχείριση της ενισχύσεως. Εξάλλου, ούτε το γεγονός ότι ο οργανισμός αυτός είναι μέτοχος της επιχειρήσεως κατά τον

χρόνο που εφαρμόζει τα μέτρα παρεμβάσεως υπέρ της ούτε το άρθρο 83 της Συνθήκης ΕΚΑΧ κωλύει τον χαρακτηρισμό των παρεμβάσεων αυτών ως κρατικών ενισχύσεων. Πράγματι, το γεγονός ότι το άρθρο 83 ορίζει ότι «η ίδρυση της Κοινότητας δεν προδικάζει με κανένα τρόπο το καθεστώς ιδιοκτησίας των επιχειρήσεων» δεν κωλύει την επίκληση του άρθρου 4 της Συνθήκης ΕΚΑΧ κατά των κρατικών αρχών οι οποίες, ως μέτοχοι επιχειρήσεων, λαμβάνουν μέτρα τα οποία δεν αποτελούν εισφορές κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου σύμφωνα με τις συνήθεις πρακτικές των εταιριών υπό συνθήκες οικονομίας της ελεύθερης αγοράς.

4. Στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του αν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά μέτρα που λαμβάνονται από τις δημόσιες αρχές υπέρ μιας επιχειρήσεως, ενδείκνυται η εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή υπό συνθήκες οικονομίας της ελεύθερης αγοράς, το οποίο βασίζεται στις δυνατότητες της λήπτριας επιχειρήσεως να εξασφαλίσει τα επίμαχα ποσά στην κεφαλαιαγορά και συνίσταται στο ζήτημα κατά πόσον ένας ιδιώτης επενδυτής θα είχε προβεί στην επίμαχη πράξη υπό τους ίδιους όρους. Αν αμφισβητηθεί το ενδεδειγμένο του κριτηρίου αυτού στον τομέα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, με την αιτιολογία ότι, στην πράξη, ο τομέας αυτός έχει αναπόφευκτα ανάγκη από δημόσιες συνεισφορές, τούτο ισοδυναμεί με άρνηση της κατ' αρχήν δυνατότητας εφαρμογής της απαγορεύσεως του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ, το οποίο αφορά ακριβώς τις επιδοτήσεις και ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη. Το κριτήριο αυτό είναι ενδεδειγμένο τόσο στο πλαίσιο του άρθρου 4 της Συνθήκης ΕΚΑΧ όσο και στο πλαίσιο του άρθρου 92 της Συνθήκης ΕΚ, κατά το μέτρο που χρησιμεύει για τον εντοπισμό των πλεονεκτημάτων

τα οποία νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό.

5. Το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ δεν απαγορεύει στην Επιτροπή να επιτρέπει, κατά παρέκκλιση, κρατικές ενισχύσεις που δεν εμπίπτουν στις κατηγορίες του κώδικα ενισχύσεων, στηριζόμενη στο άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης. Εντούτοις, δεν πρόκειται περί υποχρεώσεως της Επιτροπής, αλλά μόνον περί διακριτικής της ευχέρειας την οποία η Επιτροπή ασκεί οσάκις φρονεί ότι η κοινοποιηθείσα ενίσχυση είναι αναγκαία για την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης, τούτο δε ιδίως για να αντιμετωπισθούν απρόβλεπτες καταστάσεις. Επομένως, η Επιτροπή, η οποία πρέπει να ενεργεί προς το κοινοτικό συμφέρον, μπορεί να χρησιμοποιεί την ευχέρεια αυτή μόνον εξαιρετικώς.
6. Από το άρθρο 116, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι ο παρεμβαίνων δεν μπορεί να διευρύνει τα αιτήματα του διαδίκου υπέρ του οποίου παρεμβαίνει, αλλά μπορεί να επιλέξει ελεύθερα τους ισχυρισμούς και τα επιχειρήματα που επικαλείται υπέρ των εν λόγω αιτημάτων. Αυτή η ελευθερία επιλογής δεν περιορίζεται στα επιχειρήματα των οποίων γίνεται επίκληση κατά το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας. Βεβαίως, το κράτος μέλος που παρεμβαίνει σε δίκη επί προσφυγής ακυρώσεως κατά αποφάσεως της Επιτροπής στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων δεν μπορεί να επικαλεσθεί πραγματικά στοιχεία τα οποία δεν γνώριζε η Επιτροπή και τα οποία το κράτος αυτό δεν θέλησε να επισημάνει στην Επιτροπή κατά τη διοικητική διαδικασία, αλλά τίποτα δεν το εμποδίζει να αναπτύξει, κατά της τελικής αποφάσεως, νομικό ισχυρισμό μη προβληθέντα κατά το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας.

7. Η αρχή της ασφάλειας δικαίου αποβλέπει στο να εξασφαλίζει το προβλέψιμο των καταστάσεων και των εννόμων σχέσεων που διέπει το κοινοτικό δίκαιο. Προς τούτο, έχει θεμελιώδη σημασία η εκ μέρους των κοινοτικών οργάνων τήρηση της αρχής της μη αλλοιώσεως των κοινοτικών πράξεων που έχουν εκδώσει και που επηρεάζουν τη νομική και πραγματική κατάσταση των υποκειμένων δικαίου, ώστε να μη μπορούν να τροποποιήσουν τις πράξεις αυτές παρά μόνο στο πλαίσιο των ισχυόντων κανόνων που διέπουν την αρμοδιότητα και τη διαδικασία. Εντούτοις, δεν μπορεί να προβληθεί λυσιτελώς η παραβίαση της αρχής αυτής αν το υποκείμενο δικαίου του οποίου η νομική και πραγματική κατάσταση επηρεαζόταν από την επίμαχη πράξη δεν τήρησε τις προϋποθέσεις που τέθηκαν με την πράξη αυτή.
8. Από την αιτιολογία την οποία απαιτεί το άρθρο 15, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚΑΧ πρέπει να διαφαίνεται κατά τρόπο σαφή και μη διαφορούμενο η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που εξέδωσε την πράξη, ώστε να καθιστά δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν το ληφθέν μέτρο για να προασπίσουν τα δικαιώματά τους και στον κοινοτικό δικαστή να ασκεί τον έλεγχό του. Εντούτοις, δεν απαιτείται η αιτιολογία να προσδιορίζει όλα τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία, κατά το μέτρο που η αιτιολογία πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει του κειμένου της πράξεως, αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται, καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν τον οικείο τομέα.
9. Η Επιτροπή δεν μπορεί να επιτρέψει ενίσχυση υπέρ επιχειρήσεως χωρίς προοπτικές εμπορικής ή χρηματοοικονομικής βιωσιμότητας, απλώς και μόνο για να διασφαλίσει τεχνητώς τη συνέχιση της απασχολήσεως στην επιχείρηση αυτή, διαταράσσοντας έτσι την ισορροπία στην κοινή αγορά, διότι επιβάλλει ένα αδικαιολόγητο οικονομικό μειονέκτημα στις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις παραγωγής σιδήρου και χάλυβα. Το δικαίωμα στην εργασία και το άρθρο 2 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, κατά το οποίο η Κοινότητα πρέπει να διαφυλάσσει «τη συνεχή απασχόληση» και να αποφεύγει «την πρόκληση θεμελιωδών και παραινυμένων διαταραχών της οικονομίας των κρατών μελών», δεν έχουν την έννοια ότι υποχρεώνουν την Επιτροπή να εγκρίνει την ενίσχυση στην περίπτωση αυτή. Η ερμηνεία αυτή δεν συμβιβάζεται με την αρχή της αναλογικότητας, η οποία, στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, επιτάσσει μεταξύ άλλων να διατηρείται μια κατάσταση υγιούς ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.